

A közélémezés a pénzüintézetek monopoliuma.

A főváros közélémezési politikája a város-házán gazdátlan. Kezdetben a jogi szónokokból összeválogatott tizes bizottság több pózzal, mint hozzáértéssel ülésezett ugyan néhányszor, de aztán ez is jobblétre szendcrült. Utóvégre nem lehet mindig közügygel foglalkozni és nem is érdemes, ha ez nem népszerű.

A bankok azonban nem így gondolkoznak. A világháboru megtanította őket arra, hogy a közszükségleti cikkekkel való nagykereskedés kintinően jövedelmez s miután ma értékpapirokkal, váltókkal, telekspekulációkkal és jelzálogkölesönökkel foglalkozni nem annyira aktuális, hát rávetették magukat minden olyan üzletre, ami az emberi megélhetéssel van összefüggésben.

Eleinte szerény, kisebb keretben és diszkréten dolgoztak, ma pedig már ott tartunk, hogy minden hatalom és minden üzlet a kezükben van. A pénzüintézetek egyszerre átvedlettek zsir-, disznó-, marha-, liszt-, sör-, korpa-, cukor-, bőr-, posztó-, stb. nagykereskedökké, de nem vetik meg a szintén busásan jövedelmező kávé-, tea-, tej-, gyufa-, cipő-, ruha-, tojás-, gyümölcs-, mészáros-, baromfi-üzleteket sem.

S ha mindez nem történnék a szabad verseny rovására, hát talán még nem rejtene oly beláthatatlan nagy veszedelmet magában, de amint egy-egy nagy intézet hatalmas tőkájével rávetette magát valamelyik ilyen üzletágra, ugyanekkor monopolizálta is azt, s tőle függ, hogy mibe kerül a hus, a tej, a zsir, a posztó, a bőr és így tovább. Egyszer csak vége lesz ennek a világháborúnak, de a főváros vétkes gyámoltalansága miatt ezek a monopoliumok megmaradnak tovább is.

És a főváros, ahelyett, hogy e veszedelmet teljes erővel elhárítani igyekeznék, behódol a pénzüintézeteknek, mert ezek az elért és kínálkozó rengeteg jövedelemből nyolcvan millió korona kölcsönt adnak neki 6.35 százalékos kamatra. Micsoda elszomorítóan sivár kép ez!

De ha ez a kölesönügy nem is léteznék, a főváros akkor sem adna életjelt magáról, mert most kánikula, nyári szünet van. Az urak elutaznak szabadságra, nyaralásra és a főváros közönsége nem kívánhatja, hogy a kedvéért arra

is gondoljanak, hogy a világháboru idején sem a háboru, sem a pénzüintézet harca nem szünetel. A vezetőség rendszerint azt mondja, hogy mindenért a fővárost ütök, holott a kormány támogatása nélkül egymagában tehetetlen. Hát ez a legtöbb esetben gyöngé védekezés, mert hiszen éppen arra való a törvényhatóság, hogy a lakosság védelmére az államhatalom támogatását megnyerjék, szükség esetén kieroszakolják. Éppen így a bankok azzal érvelnek, hogy a maximális ár meg a hadseregszállítási szerződés köti őket, holott ez nem mindig fedi a tényeket, különben is csak időleges dolog és ha bekövetkezik a béke, keservesen fogja tapasztalni a főváros, hogy minő mulasztást követett el, mikor az irányítást átengedte a nagy haszonra dolgozó bankoknak és a saját működési körét a legszűkebb határok közé engedte szorítani.

A közgyűlési szónok urak a hatás kedvéért beszédeikben oly előszeretettel hivatkoztak külföldi példákra. Hát miért nem igyekeznek most német mintára Berlint követni, amelynek vezetősége semmiféle bank-üzérkedést nem tűr meg a közszükségleti cikkek monopoliuma körül. Igaz, hogy ott a pénzüintézetek sem pályáznak oly nagy lelkesedéssel az ilyen természetű jövedelmekre.

Hogy mennyire a pénzüintézetek uralják a helyzetet, annak illusztrálására szolgáljon a következő kis statisztika:

A *Magyar Általános Hitelbank* szappangyáros, gyertyakereskedő (a Flóra-gyár révén), alapítása a fiumei első magyar rizshántoló és rizskeményítőgyár, amely béke időben e téren az árakat diktálja, a cukorarak alakulására rendkívüli sulya van, minthogy a Magyar cukoripar r. t., a Bácsmezei cukorgyár r. t. és a Stummer Károly-féle cukorgyárak r. t. a Hitelbank tőkájével működik. Az olajat sem tekinti kellemetlen szagunak, miután a Kőolajfinomító r. t. az ő intézménye. Van áruosztálya is, amelynek hatalmas gyomrában minden elfér. A Hitelbank a szirüzletet ugyyszólván monopolizálja s habár csak közvetlen a háboru előtt szervezte ezt az osztályt, már is rengeteg pénzt keresett rajta. Ugyancsak milliókat szerez a közönség hussal való előállításánál is.

A *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* előszeretettel dolgozik gyapiuban, posztóban és textilárukban. A Magyar Élelmiszerszállító r. t. után minden lehetőet elkövet az élelmiszer nagykereskedés monopolizálására. A tejkereskedelmet mint parlagon levő és sok millió haszonnal kecsegtető üzletágot hatalmas tőkebefektetéssel igyekszik egyszer s mindenkorra a maga számára biztosítani. Ez most a legaktuálisabb kérdés és a gazdaközönség a bank ölelő karjai közül a főváros hajlékába szeretne menekülni. Szép, hogy e nagy intézet közben az apró halakat sem veti meg és ennek bizonyítására a fiumei halászati r. t.-ot létesítette. A legklasszikusabb alkotása mégis csak a Marhaközpont, meg a Husnagyvágó, mert ezekkel elérheti azt, hogy Budapesten ő diktálja a húsárakat is.

A *Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bankot* sem érheti szemrehányás, hogy kedves kollégái mögött marad. Aki ebben kételkedik, az igyekezzék betekintést nyerni a bank Közraktárába, Áruosztályába, cukorüzleteibe és egyik alvállalatának, a Fiumei forgalmi banknak üzleti tevékenységébe.

A *Hazai Bank* e téren még a gyermekkorát éli. Egyelőre szerényen megelégszik a pamuttal meg a sörrel.

A *magyar telepítő és parcellázó bank* már sokkal nagyobb szabásu akciót fejt ki. Amig egyrészt két óriási uradalmat bérel, másrészt gyors egymásutánban alapította a Haltenyésztő, Gyümölcsstermelő, Magyar burgonyaipar és a Tököli kertészet r. t.-ot.

A *Magyar város- és községfejlesztő r. t.* már nem a fővárost igyekszik boldogítani, hanem feladatául tűzte ki a megyei és városi törvényhatóságok élelmezési akcióinak áruellátását.

A *Hungária Bank r. t.* áruosztályában a gabona, zsir, szalonna és takarmányeladással foglalkozik.

A fővárosi bank és váltóüzlet is váltók helyett most gabonát forgat, akár csak a *Magyar-cseh iparbank*, amely a gabona mellett a takarmányt és szalonnát is szívesen veszi és adja en gross.

Még sok ilyen pénzügyi tevékenység szolgál dokumentumként arra, hogy a közszükségleti cikkekkel való kereskedésnél a mi bankjaink tülön-tül kihasználta a háborus konjunkturákat s a főváros lakossága láthatja, hogy a városi vezetőség gyöngének, tehetetlennek bizonyult a versenynyel szemben. Ennek is a közönség vallja nagy kárát, mint minden esetben, mikor a főváros magánvállalkozással áll szemben.
